

RĂSPUNSUL ISTORIEI

T

eterev era un sărman bețivan. Avea o înțelepciune întoarsă și vorbea, amuzându-se, despre niște „prospecte de fericire universală”, cu ticlirea cărora s-ar îndeletnici un mănunchi de „proști”, încă-păținați să înfrumusețeze viața... Teterev era un sceptic. Viața, în vremea lui, era stricată și meschinizată de o lume înrăită în trîndăvie hulpavă și sigură pe dănuirea ei veșnică. Mocnea, e drept, undeva în afundul aburit al simțurilor lui, o așteptare tinereată de umbra unei revolte față de ceea ce capetele simandicoase ale vremii numeau „imuabilul vieții date”. Și se bucura de aceea, în îndoielile lui, de „sănătatea” și drumul pe care voia să-l străbată Nil. Nil era muncitor la căile ferate. Avea o vorbă: „nu există mers al trenurilor care să nu se schimbe”. Și trăia într-o convingere demnă: „stăpîn e acela care muncește”. În pofida aparențelor care-i înfățișau o societate stăpînită de „neghiobi” și „porci”, el rămînea încredințat că aceștia „au să dispară, au să treacă, așa cum dispar abcesele de pe un corp sănătos”. Și insista: „stăpîn e acela care muncește... să vă între bine în cap!”

Cînd se întîmpla aceasta? Pe vremea Unchiului Vania — „vreme tocmai bună să te spînzuri”. Pe vremea cînd Treplev se tînguia: „orbecăiesc prin haosul visurilor și imaginilor, fără să știu la ce și cui folosește. Nu cred și nu știu care-i chemarea mea”. Pe vremea cînd Astrov socotea că „numai dumnezeu știe care-i adevărata noastră menire”, pentru că vedea pe om „înzestrat cu forță creatoare, ca să sporească tot ce este dat”, cum totuși „pînă acum, n-a creat, ci a distrus”. Astrov moralistul: „la om totul trebuie să fie frumos — și fața și îmbrăcămintea și sufletul și gîndurile...” Astrov realistul: „Nu mai există raporturi directe, curate, libere față de natură și de om”. Astrov descumpănitul: „Sufăr uneori peste puteri și nu văd nicăieri nici o lumină înaintea mea”. Și Astrov visătorul: „Cei care vor trăi o sută, două sute de ani după noi și care ne vor disprețui pentru că ne-am trăit viața atît de searbăd și atît de prostesc, vor izbuti poate să găsească mijlocul de a fi fericiți... noi însă nu”. Alături de Astrov, visează și Verșinin la o viață de peste 200—300 de ani, și alții. Pentru ei, visul era o inconsistentă și deprimantă consolare, într-o vreme de neliniște, de doruri neîmplinite, de incertitudini.

Cît e de atunci, de cînd Teterev se amuza sceptic de „prospectele de fericire universală”, închipuite de cîțiva vizionari, de cînd visurile în schimbarea la față a lumii se proiectau în depărtări utopice de veacuri? Măsurile calendaristice nu par edificatoare cînd e să stabilească schimbări revoluționare. Căci, în cazul de față, ele vorbesc doar de cîteva zeci de ani: nici 60.

Acum nici 60 de ani, pe cînd Nil pătrundea, — ca un personaj din altă lume — în dramaturgia secolului, și pe cînd convingerile și aspirațiile lui aveau acolo rezonanța unor tonuri disonante, în concertul dominat de aroganța și plictisul banului, ori de neliniștile și dezorientările nevolnice, Lenin definitivă formulările primului Program de luptă al Partidului bolșevic. Acest program se ocupa, în esența lui, de fericirea omului. Ea înceta să mai apară însă, aici, ca un miraj și devenea un ideal posibil de atins, un țel pe care omul poate cu necesitate să-l ajungă. Numai că nu pe calea așteptărilor abulice, nu pe calea tînguiriilor filozofarde (salonarde), nici mai ales, pe calea „evaziunilor” lașe din realitățile — date — ale nefericirii. Fericirea își ștergea în acest program culorile steril ezoterice și



devenea o problemă ce se rezolva științific și o misiune ce se cerea împlinită prin luptă. Printr-o luptă aprigă, îndelungă și complexă, cu și împotriva cauzelor care nașteau și făceau imuabilă condiția întunecată, nerealizată, înlănțuită, a omului. În spatele acestor cauze — și după înlăturarea și nimicirea lor — programul deschidea larg orizonturile acelor rosturi — de libertate și demnitate, de bună stare și egalitate, de armonie socială — după care de atâtea mii și mii de ani tînjea omenirea. Pe acest teren, curățit de piedici și neguri, omul urma să ducă mai departe lupta și să-și construiască singur fericirea, construindu-se în același timp pe sine.

Primul Program al Partidului bolșevic, departe de a fi un idilic „prospect”, nimea fără echivoc și fără reticențe cauzele nefericirii societății: exploatarea omului de către om, orînduirile bazate pe această exploatare, reprezentanții și slugile acestor orînduiri; demonstra mai cu seamă, cu precizie, necesitatea istorică a dispariției acestor orînduiri, cu tot alaiul lor de mizerii: obscurantismul, teama de ziua de mâine, umilința, silnicia, egoismul, fărădelegea, războaiele. În visul pătruns de concluziile științei, despre mersul și legile istoriei, programul — care descifra contradicțiile lăuntrice crescînde ale societății capitaliste și sfîrșitul ei istoricește inevitabil — descifra în același timp, îndeosebi, rolul eliberator pe care clasa muncitoare condusă de partidul ei, era chemată să-l joace, pentru sine și pentru toate păturile asuprite, în grăbirea și ducerea pînă la capăt a acestui sfîrșit, în continuarea luptei, pentru edificarea unei alte lumi.

Descifra: prevedea. Iar previziunea avea forța propulsivă a adevărului. Ea a organizat și însuflețit acțiunile eroice ale încercatului proletariat rus, în asprele, amarele și sîngeroasele lupte dinaintea revoluției, precum și actul revoluționar al Marelui Octombrie, al răsturnării și nimicirii exploataretilor și orînduirii lor: în pravoslavnicia Rusie a țarului și cnutului, „mersul trenurilor se schimbăse”. Partidul bolșevic al lui Lenin și al proletariatului rus făcea ultimul pas spre împlinirea primului său Program de luptă. Asaltînd Palatul de Iarnă, el arăta omenirii zorii primăverii și-i deschidea pîrtie spre ea.

Ecolul revoluției, răspîdit pe întreg întinsul pămîntului, l-a mișcat din toate resorturile. Privirile cătau spre locul unde se petrecuse cel mai uriaș și crucial eveniment al contemporaneității. El demonstra că viața, așa cum este sub orînduirea capitalistă, nu este eternă, nu este „imuabilă”. Un stat nou — al muncitorilor și țărănilor — se născuse pe a șasea parte a pămîntului. Apariția lui însemna, în inimile a milioane și milioane de urgisiți ai acestui pămînt, că *visul* poate deveni în adevăr realitate. Uriașa forță pilduitoare și de atracție a primului stat socialist a crescut de atunci, mereu mai puternică, mai nestăvilită și mai rodnică, în lume, înaripînd și orientînd lupta de eliberare a oamenilor muncii de pretutindeni.

Ecolul Marelui Octombrie e însă de neînțeles fără eroul lui, fără acel erou pe care Maiakovski avea să-l sintetizeze în impunătoarea dimensiune cifrică: 150.000.000, și care avea să se distingă, cu simplitate demnă, numindu-se om sovietic, de toți eroii reprezentativi ai lumii vechi de care se eliberase. Gorki, care îl întrevăzuse în Nil și, după Nil, îl văzuse multiplicîndu-se și îmbogățindu-și conținutul spiritual în luptele cu „dușmanii” și cu „cei din urmă”, îl va defini, după revoluție, pe acest erou — „simplu, clar și măreț totodată” — ca pe omul ce cumulează într-însul răzvrătirea și dăruirea prometeică, intransigența justițiară a lui Don Quijote, dorul creator de cunoaștere faustian.

Eroul Marelui Octombrie conferea revoluției sale colosale ei însemnătate istorică, nu numai și poate nu atît datorită răsturnării pe care o operase în rînduile materiale — „de cînd lumea” — ale lumii. Răsturnînd și înlăturînd din viața lui domnia sistemului de relații feudalo-capitaliste, el demonstrase în același timp, mai cu seamă, deșertăciunea și șubrezenia valorilor și ideii de valoare umană, pe care aceste relații se bazaseră și pe care le fructificaseră. El proiecta în schimb în fața lumii și a viitorului nașterea unei umanități și a unei omenii noi, reale. În care trebuia în sfîrșit să capete existență concretă tot ceea ce, de-a lungul veacurilor, sub semnul idealurilor platonice, se înscrisese în noțiunea umanismului: în primul rînd, dreptul și mîndria de a fi om, măsură a tuturor lucrurilor. Mai mult, năzuințele înalte ale Renașterii umaniste (părăsite pe drum ori uitate de veacurile burgheze) trebuiau să fie împlinite și ridicate pe planuri mult superioare, mult îmbogățite în sensuri.

Realizarea și autocucerirea omului ne apar azi, când citim cu entuziasm tezele noului Program al P.C.U.S., a fi în esență țelul final și rezultanta majoră a revoluției. Peste douăzeci de ani, omul sovietic va intra și va grabi întregii omeniri intrarea pe poarta comunismului. El va intra în comunism ca o personalitate care iriază cele mai înalte virtuți ce s-au gândit vreodată în legătură cu omul. De pe acum, el încheie în dînsul zestrea de frumusețe trupească, etică și spirituală la care visa, fără nădejdi, Astrov. Zestrea aceasta el și-o îmbogățește, zi de zi, în tendința continuă de a-și dezvolta forțele creatoare pe care, conștient și liber, le poartă cu sine. Munca, altădată un gest silnic și penibil, „lipsit de poezie și de idei“, cu care nu se putea împăca lumea fără perspective a anilor cehovieni, devine zi de zi, în viața omului sovietic și a celor care i-au urmat drumul întru socialism și comunism, o necesitate, un act de creație și de cultură. „Mujicul“, care, în iarna grea din '917 — sub impulsul răscolitor de conștiințe al partidului —, izbutise să-și iasă din seclara lui piele de umilință și resemnare, pentru a-și revendica dreptul de a fi om — de a fi, așadar —, iată-l astăzi, pe treapta înaltă a istoriei de unde bunăstarea materială — generalizată pe toată întinderea societății — își vede dezvoltarea ei continuă legată cu o putere crescîndă de valorile spirituale pe care le-a determinat. „De creșterea nivelului cultural al populației — se spune în Programul P.C.U.S. — depind într-o măsură enormă, avîntul forțelor de producție, progresul tehnicii și organizarea producției...“

Ce proces transformator, de uluitoare dimensiuni, se ascunde în acest paragraf impunător prin laconismul și sobrietatea lui! Să ne gândim numai. Eroul Revoluției din Octombrie e astăzi explorator al oceanelor cosmice, deținător necontestat al celor mai adînci și mai subtile taine ale științei, pe care a depăși în toate domeniile stadiile-limită la care civilizația capitalistă a fost sau mai poate fi în stare să ajungă. El a pornit însă *atunci*, pe un drum de nimeni bătut, nevoit a ține piept celor mai crunte împotriviri. El e acela pe care „înaintata“ civilizație a exploatării și a uciderii în războaie îl numea „barbar“ și-l trata ca atare. Răsturnarea revoluționară operată de dînsul și de puterea proletară, pe care o instaurase în locul puterii țariste, era socotită de reprezentanții aceleiași civilizații drept uzurpare. Aceștia s-au năpustit, coalizați, asupra abia înfiripatului stat sovietic, să-l lichideze. Erau convinși că le va fi ușor. Numai că faptele i-au dezmințit. În împrejurări cînd „imperialismul internațional făcea ultima încercare, deosebit de puternică, de a strivi republica sovietică“, cînd el dezlănțuia o „puternică ofensivă dinspre Vest și Est, concomitent cu o serie întregă de rebeliuni ale albgardiștilor, cu încercările făcute în mai multe locuri de a demonta calea ferată“, s-au deschis și ținut lucrările Congresului în care s-a adoptat cel de al doilea Program al partidului lui Lenin, programul care punea în fața clasei muncitoare și a masei muncitoare — țărani și intelectuali — perspectiva trecerii de la capitalism la socialism, sarcinile concrete ale construcției socialiste. Era în aceasta certitudinea că Revoluția va fi, împotriva tuturor asalturilor dușmane, victorioasă. Era iarăși semnul pătrunderii științifice a partidului în legile istoriei și în sensurile ei.

În plină și singeroasă înfruntare a furiilor potrivnice — de dinlăuntru și dinafară — muncitorul și „omul cu arma“ — deșteptați și însuflețiți de învățătura și chemarea leninistă — își desfășurau de aceea faptele de eroism, pe frontul nimicirii intervenției și contrarevoluției, și deopotrivă în lupta pentru clădirea, peste ruine și mizerie, a unei vieți noi, a unei lumi noi. Brigăzile comuniste de muncă, pe care Arbutov și Pogodin le surprind astăzi (în *Poveste din Irkutsk* și, respectiv, în nu mai puțin edificatoarea poveste a *Florilor vii*) ca ferment al înfrumusețării etice și spirituale a omului sovietic, sînt rodul mult înaintat al unei asemenea fapte eroice: subotnicul comunist. Ea fusese inițiată de feroviarii comuniști și de cei stimulați de comuniști, pe linia Moscova-Kazan, în anii în care Kolceak și Denikin cu armatele lor și „alte armate ale moșierilor și capitaliștilor“ mai atentau bezmetice la cuceririle Revoluției din Octombrie. În acești ani, condițiile obișnuite de viață erau, cum subliniază Lenin, „condițiile *cele mai grele*“: ruină, mizerie, oboseală, pricinuite de războiul imperialist, boli, subalimentare. Mai ales, foamete.

Inițiativa subotnicilor comuniste a fost un răspuns dat chemării partidului de a munci în spirit revoluționar. Apariția lor era însă prizărită într-o ambianță în care abundau cazurile de fraudă, eschivările de la muncă, scăderea productivității muncii, prăpădirea de materii prime, de produse etc. Ele stîrneau, de aceea, rîsul burgheziei și al slugilor ei drapate cu pretenții socializante. Speranța

ce se pune în aceste subotnice este „un boabab într-un ghiveci de rezeda“, spun-neau ei, minimalizînd astfel inițiativa și prevestind eșecul regimului sovietic, lipsit de baza culturală, tehnică și științifică, necesară unei rodnice restabiliri a vieții economice. Lenin scotea însă apariția primului subotnic comunist mult superioară tuturor victoriilor reputate de Hindenburg, de Foch, de generalii englezi în războiul imperialist din 1914—1918. Căci „victoria imperialiștilor — arăta el — înseamnă măcelărirea a milioane de muncitori pentru profiturile miliardarilor anglo-americi și francezi, înseamnă ferocitatea capitalismului ghiftuit care putrezește de viu, care pier. Subotnicul comunist al muncitorilor de la linia ferată Moscova-Kazan este una din celele societății noi, socialiste, care aduce tuturor popoarelor lumii, izbăvirea de sub jugul capitalului și al războiului“.

Cultura era în adevăr o problemă de primă însemnătate în viața unui popor ținut, pînă atunci, în bezna obscurantistă, oprit a pătrunde în școli, refuzat oricărei lumii intelectuale. „Știm foarte bine — remarcă Lenin — ce înseamnă înapoierea culturală a Rusiei, cîte neajunsuri pricinuieste ea Puterii Sovietice care a dat în principiu democrația proletară, infinit superioară, care a dat modelul acestei democrații pentru lumea întreagă“. Programul al doilea al partidului apăsa puternic pe necesitatea depășirii grăbnice a stadiului deprimat în care, din punct de vedere cultural, se afla poporul sovietic, îndată după revoluție. Și nu întimplător, în plină luptă cu hoardele lui Vranghel, Lenin lansa tineretului nemuritoare lozincă : „învățați, învățați, învățați !“ Dar cultura nu e un domeniu autonom față de celelalte domenii de viață și activitate ale societății, ale omului. Ea se mișcă și se dezvoltă odată cu ele, determinată și determinîndu-le într-o unitate dialectică indisolubilă. Despărțirea culturii de economic, de tehnic, de politic este proprie vederilor interesat înguste ale exploataților. Această despărțire străjuiește teoria neghioabă a elitelor — a indivizilor de elită și a raselor de elită. Această despărțire a chiricit personalitatea omului în cadrele strîmte ale specializărilor fără orizont ; i-a înstrăinat de propria lui chemare socială, transformîndu-l într-un simplu instrument al ei ; i-a stîrnit — fără perspective — dorul de „plenitudine“, de „realizare“, și sentimentul greu, „existențialist“, de stare-în-fațaneantului, care bîntuie azi, îndeosebi, intelectualitatea — cultura — occidentalului. Această despărțire a culturii de viață a stat și stă la temelia regulii : „fiecare pentru el și Dumnezeu pentru toți“, *blestemata regulă*, cum o numea Lenin. Căci, ruptă de viață, cultura e ruptă de ceea ce o definește esențial, de funcția ei constructiv umană. Din acest punct de vedere, Revoluția din Octombrie este prin caracterul ei umanist eliberator, *cel mai uriaș act de cultură* apărut vreodată în istoria omenirii. Și tot ce s-a săvîrșit din clipa revoluției încoace — împlinirea cu succes a celui de-al doilea Program al partidului lui Lenin, și pornirea spre perspective deschise de Programul cel nou, adoptat la istoricul Congres al XXII-lea — e prin excelență cultură. Trecerea de la „regula blestemată“ la regula : „toți pentru unul și unul pentru toți“ e pe cale a fi desăvîrșită. Această regulă a început azi, în Uniunea Sovietică, să capete (cum cerea Lenin) rădăcină în conștiința maselor, în deprinderile lor, în traiul lor de zi cu zi. Și dacă ea vorbește despre victoria deplină și definitivă a modului de producție socialist asupra celui capitalist, prin grandioasele monumente industriale, tehnice, științifice, arhitectonice (în care se concretizează pe toată întinderea Uniunii construcția materială a socialismului), ea vorbește implicit de nemăsurata forță spirituală și culturală de care a ajuns să dispună azi umanitatea sovietică.

Rod al revoluției culturale, care-și atinge deplin țelurile în lăuntru marelui nou Program al P.C.U.S., înaltul nivel cultural, care face prestigiul actual al poporului sovietic, privește desigur domeniul tehnicii și al științei, al artelor și al literaturii. Dar în esența lui, și cu precădere, el privește conștiința omului. Cuceririle științei și ale tehnicii celei mai înaintate au apărut ca o necesitate de prim ordin, din primele începuturi ale procesului de organizare și de reconstrucție economică, de edificare a socialismului în U.R.S.S. În temeiul rezistenței pe care o seamă de vechi specialiști ai tehnicii și științei o arătau revoluției, lumea capitalistă scontase în anii începuturilor, cu o neghioabă satisfacție anticipată, eșecul „experienței“ sovietice.

Dar „experimentul“ a reușit, spre stupoarea repetată și crescîndă — cincinal de cincinal — a aceleiași lumi. A reușit din plin. Specialiștii tehnicii și ai

științei, formați în mentalitatea veche a relațiilor de junglă, au fost reeducați, iar din rîndul maselor muncitoare au crescut, an de an, cadre științifice și maeștri ai tehnicii. Azi, iată, ne aflăm în pragul zilelor în care dispar contradicțiile ancestrale dintre munca fizică și munca intelectuală, în care munca necalificată tinde să intre în umbra amintirilor..

Lumea burgheză invocă „răspunsul plin de autoritate al istoriei“, pentru a prevesti prăbușirea statului sovietic, al oamenilor de rînd promovați de el. Tovarășul N. S. Hrușciiov, în raportul prezentat la Congresul al XXII-lea al P.C.U.S., a arătat însă : „Istoria a dat într-adevăr un răspuns plin de autoritate la această întrebare. Mărețele victorii ale poporului sovietic în construirea socialismului și comunismului, în toate domeniile activității economice, în dezvoltarea științei și culturii, au spurberat ca pe un fum legenda despre incapacitatea maselor de oameni ai muncii de a depune o muncă creatoare, constructivă, de a conduce statul. Aceste victorii au arătat în mod concludent că poporul muncitor — muncitorii, țărani, minerii, fochiștii și bucătăresele — luînd puterea în propriile sale mîini, este capabil să conducă statul mai bine, cu mai multă pricepere, să dezvolte economia, știința și cultura cu mult mai mult succes decît au făcut-o, de pildă, membrii Consiliului de Stat al Rusiei — cnejii, conții, capitaliștii și moșierii, care și-au încheiat drumul fără glorie în fundătura emigrației“.

Reeducarea : n-a fost o searbădă insistență teoretică — o dădăcire — pe marginea superiorității socialismului și comunismului, pe marginea necesității lor istorice. „Frazeologia“ este termenul cu care Lenin definea impostura filistină. Educarea și reeducarea conștiințelor sînt una din funcțiile fundamentale ale dictaturii proletarietului, alături de funcția de reprimare a îndărătniciei contrarevoluționare, a gîndirii și acțiunii dușmane. Reeducarea s-a petrecut în focul luptei de clasă, care delimita pozițiile și risipea confuziile în raporturile dintre oameni ; în muncă, în procesul nemijlocit de construire a temeliiilor materiale ale socialismului. Aici, în acest proces, disciplina feudală și disciplina foamei, a robiei „libere“, salariate, a capitalului, erau înlocuite cu disciplina și fermitatea proletară. Aici, intelectualul, despărțit politicește de burghezie, a descoperit practic, odată cu grandoarea ascendentă a construcției, substratul ei înalt uman, străin total de caracterul meschin, profitor și umilitor, al afacerilor din capitalism. Aici, omul de știință și-a simțit realmente descătusețe și valorificate talentele și combustia creatoare. Aici, el a fost și moralicește înfrînt (așa cum sugera geniul pedagogic al lui Lenin), pe planul formației lui inițiale, și, în același timp, moralicește renăscut, integrat, cu creația și inițiativa lui creatoare, scopurilor finale ale revoluției.

Drumul inginerului Zabelin — de la teama și disprețul față de Puterea Sovietică, iar de aci, de la abandonarea stupidă, într-o îndeletnicire înjositoare, a propriei lui meniri productive, la revelația esenței tulburător romantice, și totuși profund realiste, a felurilor urmărite de Puterea Sovietică, la regăsirea personalității sale, totale, liberă a se desfășura din plin și din plin valorificată — nu e doar drumul unui personaj dramatic. E drumul dramatic, dar purificator și întăritor, al tuturor intelectualilor cinstiți, de veche formație, pe care revoluția și construcția socialistă i-au redat propriilor lor veleități și aspirații, îmbogățindu-le conținutul și înălțîndu-le sensul activității și rolului lor în societate. A descoperi, a prețui și afirma forța creatoare din om, a o folosi pentru creație, nu pentru distrugere (vechea viziune a amarului Astrov), a descoperi omul din om, iată obiectivul primordial, permanent, al acțiunii educative a partidului, al dictaturii proletare, al revoluției sale culturale. „Aristocrații“ periferiei sociale — destinați altădată să populeze becnicul azil cu ratați și epave, imortalizat de Gorki — au renăscut la viață, la dragostea de viață și de muncă, în contact cu oamenii revoluției, atrași de ei, integrîndu-se în opera lor constructivă. Makarenko a plămuit, în școala lui, oameni cu conștiință, din fapteuri ce se refuzau și societății și omeniei. Dar Makarenko e doar un simbol. Poemul pedagogic, cu tot ce e în el impresionant și dramatic, cu toată poezia uman-constructivă care-i dă culoare, și substanță, și greutate, e doar o răsfrîngere — universul într-un strop de rouă — a uriașului poem de educare a conștiințelor pe care-l constituie nașterea și creșterea glorioasă a Puterii Sovietice.

Nu e lipsită de semnificație și de forță revelatoare apariția eroilor — în înțelesul plin și întăritor al cuvîntului — în literatura sovietică. Nu ne gîndim neapărat la eroii „tragediilor optimiste“, ai „uraganului“, ai nenumăratelor evocări ale luptelor, aprige și neîncetate, de la revoluție pînă la Marele Război pentru Apărarea Patriei, purtate de omul sovietic cu arma în mîini, ca să-și apere, împotriva furiilor imperialiste și fasciste, cuceririle, construcția și viața lui nouă. Acești eroi fac neîndoios parte integrantă din universul moral al omului sovietic. Ne gîndim însă aci la eroii cotidiani ai lumii sovietice. La acei pentru care problemele creșterii și întăririi economice și organizatorice a statului au devenit probleme de viață, au determinat în ei rezolvări ale problemelor personale. La acei care au dezlegat vechiul conflict dintre individ și societate, prin subordonarea liberă, conștientă, a intereselor personale intereselor obștești; care au făcut din ideea de răspundere socială și disciplină socialistă, din inițiativa creatoare, din ridicarea nivelului și exigențelor culturale și etice, din relațiile tovarășești, de întrajutorare, cu lumea înconjurătoare, un fundament spiritual al personalității lor.

Acești eroi sînt eroii acelei „revoluții mai grele, mai esențiale, mai radicale, mai hotărîtoare decît însăși răsturnarea burgheziei“, despre care vorbea Lenin în anii grei în care se naștea inițiativa subotnicilor comuniste. Sînt eroii nașterii și dezvoltării unei noi conștiințe umane, eroii lucizi de ceea ce se întîmplă în jurul lor, siguri pe sine și pe virtuțile lor, patetic activi și cutezători. Acești eroi sînt „omul obișnuit“ al vieții și literaturii sovietice.

Acest om — eroul Marelui Octombrie — își urmează cu strălucire drumul revoluționar. El a făcut din „măreața furtună purificatoare“ a lui 7 Noiembrie — din comunism — „cea mai mare forță a contemporaneității“. El se află în fruntea muncitorimii întregii lumi, „în centrul epocii contemporane“, în plină îndeplinire a misiunii pe care istoria i-a încredințat-o, de a fi „transformator revoluționar“ al societății vechi. Prestigiul lui, astăzi cînd urcă treptele comunismului, e altul decît cel de care se bucura în anii intrării lui pe arena istoriei. Fapta și cuvîntul, concepțiile și convingerile lui ferm ancorate în principiile marxism-leninismului, neabătute de la îndrumarea partidului, au zdruncinat din temelii și iremediabil edificiul lumii capitaliste. Revoluția a crescut ramificată și de neînvins, cuprinzînd, într-o comunitate de granit, statele și popoarele sistemului socialist; a trezit în zeci de popoare încătușate în robia colonialistă, conștiința demnității lor, forțele necesare pentru eliberarea lor națională; mișcă înspre lumină conștiințele cinstite din întreaga lume, întărindu-le în lupta lor pentru dobîndirea unei vieți de dreptate socială, pentru dobîndirea fericirii.

În vremea cînd Puterea Sovietică lupta cu lipsurile, cu dezorganizarea, în anii bîntuiți încă de incursiunile bandelor albgardiste, cînd pîinea era înainte și mai presus de toate preocuparea statului, a conducătorilor, un elev al lui K. E. Tjolkovski a prezentat la conferința gubernială a inventatorilor din Moscova, proiectul unei... nave interplanetare. Era în 1920, proiectantul se numea F. A. Țander. „Vladimir Ilici mi-a promis sprijinul său“ — notează în amintirile sale omul de știință. Azi, navele interplanetare și zborurile cosmice au intrat, în Uniunea Sovietică și în lumea întreagă, în limbajul curent al oamenilor. Știința a ajuns azi cu toate inepuizabilele ei resurse, în chip nemijlocit, forță de producție în economia țării; a ajuns un domeniu de îmbogățire a conținutului sufletesc al tuturor oamenilor; un domeniu de îmbogățire a substanței creației artistice.

Perioada măreței revoluții tehnico-științifice în care intră omenirea, cu tot ce o caracterizează și cu toate orizonturile uriașe pe care le deschide pentru bunăstarea, sănătatea, puterea — înnoirea omului, e o perioadă care afirmă cu necesitate relațiile de muncă și de viață socialiste. Căci, o asemenea perioadă nu se poate desfășura liber și integral, decît în cadrele descătuse ale acestor relații. E o lege a istoriei. Pe care o subliniază Programul P.C.U.S. Pe care o confirmă viața. Căci nu poate scăpa nimănu semnificația elocventă a faptului că, abia în această epocă a revoluțiilor socialiste și a destrămării definitive a capitalismului, gîndirea oprită la marginile îngăduite de interesele bisericii și negustorimii, a unor Galilei și Newton, a ieșit din stagnanta admirație teoretică a universităților, pentru a intra, reluată cu pasiune și dezvoltată, în viața practică, pentru viața practică. Revoluționarea conștiinței omului — acest proces complex și îndelungat despre care se vorbește în Program — pornește de la eliberarea și promovarea zăcămintelor productive ale personalității și relațiilor umane, de la promovarea

spiritului inovator, a inițiativei și entuziasmului creator din om. Această promovare, omul o cunoaște numai în socialism, prin excelență creație vie, conștiință, a maselor. În condițiile acestei totale și multilaterale libertăți de desfășurare și afirmare a personalității sale, omul sovietic a văzut dispărînd din țara lui contradicțiile de clasă, vede dispărînd contradicțiile dintre oraș și sat, dintre munca fizică și cea intelectuală, dintre viața personală și cea obștească, dintre fapta și veleitățile lui. Comunismul naște în armonia socială, armonia lăuntrică a omului. Spre aceasta tind toate măsurile înscrise în Programul P.C.U.S. — și cele privind politica externă: lupta pentru dezarmare generală și totală în lume, pentru coexistență pașnică între țările cu sisteme sociale și economice diferite, lupta pentru preîntîmpinarea războaielor; și cele privind politica internă: creșterea potențialului industrial și agricol, al forțelor tehnice și științifice, creșterea bunei stări și nivelului de trai al populației, creșterea posibilităților omului de a-și canaliza energiile creatoare spre cele mai diverse planuri și satisfacții spirituale: de la munca nemijlocit productivă, și de la munca cetățenească, de stat, pînă la participarea activă în domeniul artelor și literaturii. Cultura, devenită „deprindere“ în rîndul *tuturor* membrilor societății: iată ținta de culme către care năzuiește — și se îndreaptă cu certitudine — omul sovietic. Un savant al fizicii și matematicilor vorbea despre relațiile ascunse dar reciproc determinante ce ar exista între frumos și știință; despre o funcție nu numai stimulatorie, dar și revelatoare pentru știință, a frumosului. Perspectiva pătrunderii creatoare a omului muncii în cîmpul literaturii, al teatrului, al artelor plastice și muzicale, nu e depărtată. Mișcarea de artiști amatori e de pe acum atît de largă și de însuflețită în Uniunea Sovietică, încît ea vorbește cu claritate nu numai despre rolul educativ — „izvor de bucurie și de inspirație“ — al creației de artă, dar și despre faptul că înseși munca și produsul muncii tind să-și revendice o trăsătură estetică. Veacul fericirii, al frumuseții, al afirmării puterii creatoare umane, la care visau cu sufletul coclit, oameni ca Astrov, iată-l atîns și înflorînd aci în lumea Marelui Octombrie.

Spre limanurile de lumină către care se îndreaptă poporul sovietic, însuflețit de Programul P.C.U.S., se îndreaptă și oamenii din țara noastră, aflați în pragul desăvîrșirii construcției socialiste, avîntați eroic în împlinirea sarcinilor trasate de Congresul al III-lea al partidului.

7 Noiembrie a pătruns în istorie cu pacea pe buze. „Pacea“ a fost primul cuvînt pe care l-a rostit. „Pace“ e cuvîntul pe care-l rostesc și azi poporul sovietic și popoarele crescute în spiritul lui 7 Noiembrie.

Pentru a nu stingheri construcția fericirii, din dezvoltarea ei continuă, pacea e apărută cu toate mijloacele, de către poporul care a făurit Marea Revoluție, de popoarele și statele care, deopotrivă cu al nostru, alături de Uniunea Sovietică, alcătuiesc puternicul lagăr al socialismului, de popoarele care, deșteptate de spiritul revoluției, s-au smuls și se smulg din robia colonialistă-imperialistă, de toți oamenii muncii din întreaga lume.

Profunzimea științifică și forța agitatorică cu care noul Program al P.C.U.S. — chartă a fericirii și desăvîrșirii personalității umane — a pătruns în conștiințele milioane de oameni din Uniunea Sovietică și de pe suprafața întregului glob al pămîntului constituie un argument în plus, hotărîtor. Și uriașa înflăcărare cu care a fost salutată în lume aprobarea lui la cel de-al XXII-lea Congres al P.C.U.S. e cheazășie că marea misiune de pace și de cultură a partidului lui Lenin, a Revoluției din Octombrie, a proletariatului sovietic, înfrățit cu proletariatul din lumea întregă, va fi, în pofida tuturor potrivnicilor, dusă victorios pînă la capăt.

„Ideile pline de măreție ale Congresului al XXII-lea al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice — așa cum a arătat în cuvîntarea sa la Congres, tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej — strălucesc cu o mare putere, asemeni soarelui, luminînd perspectivele de mîine ale omenirii, cînd comunismul va triumfa pe plan mondial, iar popoarele libere și unite, trăind în pace și înțelegere frățească, își vor consacra ne-stingherite toate energiile pentru dezvoltarea civilizației și gloria rațiunii umane.

Aceasta va însemna trecerea de la preistorie la adevărata istorie a omenirii!“